

Sygn. akt VIII **Pa** 7/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2018 r.

Sąd Okręgowy w G. VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grzegorz Tyrka (spr.)
Sędziowie:	SSO Jolanta Łanowy-Klimek SSR del. Anna Capik-Pater
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2018r. w G.

sprawy z powództwa M. K. (1) (K.)

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej w B.

o podwyższenie renty wyrównawczej

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w G.

z dnia 10 października 2017 r. **sygn. akt** VI P 666/15

uchyla zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w G., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego, znosząc postępowanie w zakresie rozprawy z dnia

10 października 2017 roku.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (-) SSO Grzegorz Tyrka (spr.) (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek

Sędzia Przewodniczący Sędzia

VIII Pa 7/18

UZASADNIENIE

Powód, będąc reprezentowanym przez radcę prawnego, pierwotnie domagał się zasądzenia od pozwanej Spółki (...) w B. – następcy prawnego (...) Spółki Akcyjnej w K. – tytułem renty wyrównawczej następujące kwoty i za następujące okresy: a) 4 000 zł za 2014 rok z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2014 roku, b) po 1 250 zł miesięcznie za 2015 rok, płatnej 10-tego dnia miesiąca następującego po miesiącu rozliczeniowym. Powód domagał się także

orzeczenia renty wyrównawczej bez wskazania wartości za okres od dnia 1 marca 2015 roku do dnia wydania wyroku z ustawowymi odsetkami oraz orzeczenia o kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie podano, że pozwana ponosi odpowiedzialność w 50% za szkody w dochodach powoda, będące następstwem wypadku przy pracy z dnia 6 listopada 1992 roku. Pozwana wypłacała powodowi rentę wyrównawczą na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 8 maja 2001 roku w sprawie (...), a następnie na podstawie ugody pozasądowej z dnia 1 marca 2006 roku. Szkada powoda w dochodach stanowiła 50% różnicy między potencjalnym zarobkiem ustalonym na podstawie zarobków pracowników porównawczych H. H. (1), R. L. (1), R. B. (1) a rentą z ubezpieczenia społecznego w związku z częściową niezdolnością do pracy. Powód był zatrudniony w Kopalni (...) w K. przed wypadkiem przy pracy. Pracownicy porównawczy nadal pozostają w zatrudnieniu w Kopalni (...) w K., która obecnie wchodzi w skład (...) w J.. Powód podał, że pozwana przedstawiła mu propozycje aneksów do ugody pozasądowej, w których bezzasadnie wskazała nowych pracowników porównawczych zatrudnionych w Kopalni (...) w Z.. Powód nie zgodził się na nowe propozycje, bowiem zarobki nowych pracowników porównawczych są znacznie niższe od zarobków dotychczasowych pracowników porównawczych. Obecnie pozwana wypłaca powodowi raty renty wyrównawczej na podstawie ugód pozasądowych, na które powód nie zgodził się.

Powód wskazał, że podstawą dochodzonego roszczenia są normy prawne zawarte w art. 907 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p.

Powód ustalił wartość przedmiotu sporu na kwotę 16 500 zł.

Pozwana, będąc reprezentowana przez radcę prawnego, wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenia od powoda na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie podano, że pozwana kwestionuje roszczenie powoda zarówno, co do zasady, jak i wysokości. Pozwana wyjaśniła, że w następstwie zbycia Kopalni (...) w K. na rzecz (...) Spółki (...) w J. z dniem 1 sierpnia 2014 roku, nie posiada dostępu do zarobków pracowników porównawczych H. H. (1), R. L. (1), R. B. (1). W związku z tym pozwana przyjęła nowych pracowników porównawczych. Pozwana załączyła do akt sprawy aneksy do ugody pozasądowej, które nie zaakceptował powód. Pozwana wniosła o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego do spraw rent wyrównawczych, celem obliczenia szkody powoda w dochodach.

W piśmie procesowym z dnia 11 sierpnia 2015 roku powód sprecyzował roszczenie, w ten sposób, że domagał się zasądzenia od pozwanej na swoją rzecz tytułem renty wyrównawczej następujące kwoty i za następujące okresy: a) 4 000 zł za 2014 rok, b) 1 250 zł za 2015 rok, c) 337 zł za okres od marca 2015 roku do dnia wyroku z ustawowymi odsetkami. Nadto, powód domagał się ustalenia wysokości renty wyrównawczej na przyszłość w wysokości 1 250 zł (k.27-28). Pismo procesowe z dnia 11 sierpnia 2015 roku nie zostało doręczone pozwanej przez Sąd Orzekający.

W toku postępowania zostały sporządzone opinie z zakresu rent wyrównawczych na okoliczność obliczenia szkody powoda w dochodach. Po zapoznaniu się z treścią opinii powód rozszerzył powództwo w piśmie procesowym z dnia 11 lipca 2016 roku (k.137-138). Powód domagał się zasądzenia od pozwanej na swoją rzecz: 1. kwoty 7 221,83 zł tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej za okres od dnia 1 stycznia 2014 roku do dnia 31 lipca 2015 roku, 2. renty wyrównawczej wypłacanej niezależnie od renty wyrównawczej ustalonej na podstawie ugody pozasądowej z dnia 1 marca 2006 roku w następujących kwotach: a) po 538,25 zł miesięcznie za okres od dnia 1 sierpnia 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku, b) po 362,18 zł miesięcznie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia 28 lutego 2016 roku, po 211,09 zł miesięcznie za okres od dnia 1 marca 2016 roku do dnia 31 marca 2016 roku, c) po 361,09 zł miesięcznie za okres od dnia 1 kwietnia 2016 roku do dnia 30 kwietnia 2016 roku, d) po 1.274,09 zł miesięcznie za okres od dnia 1 maja 2016 roku do dnia 31 maja 2016 roku i na przyszłość. Powód domagał się także zasądzenia od pozwanej na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pismo procesowe z dnia 11 lipca 2016 roku nie zostało doręczone pozwanej przez Sąd Orzekający.

Wyrokiem z dnia 10 października 2017 roku Sąd Rejonowy oddalił powództwo i odstąpił od obciążenia powoda kosztami zastępstwa procesowego.

W pisemnym uzasadnieniu Sąd Rejonowy ustalił, że powód (ur. (...)) był zatrudniony w KWK (...) w K. na stanowisku maszynisty sterowniczego urządzeń przeróbki w oddziale przeróbki mechanicznej węgla w okresie od dnia 14 listopada 1988 roku do dnia 1 października 1993 roku. Dnia 6 listopada 1992 roku u powoda wystąpił ból karku, w następstwie wykonywania ciężkiej pracy fizycznej. Stosunek pracy powoda uległ rozwiązaniu wskutek wyczerpania okresu zasiłkowego (art. 53 k.p.). Wyrokiem z dnia 28 grudnia 1995 roku Sąd Rejonowy w G. w sprawie akt (...) uznał zdarzenie z dnia 6 listopada 1992 roku za wypadek przy pracy przyjmując, że w następstwie wypadku przy pracy powód doznał urazu, polegającego na znacznym przyspieszeniu dyskopatii kręgosłupa w odcinku szyjnym C5-C6.

Sąd Rejonowy ustalił, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił powodowi prawa do renty z ustawy wypadkowej; natomiast przyznał prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia (początkowo z powodu dyskopatii C5-C6, zespół bólowo-korzeniowy, a następnie wyłącznie z powodu ślepoty oka lewego).

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwana ponosi odpowiedzialność za szkody powoda w dochodach (art. 435 k.c., art. 444 § 2 k.c., art. 300 k.p.). Na mocy wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 8 maja 2001 roku w sprawie (...), a następnie na podstawie ugody pozasądowej z dnia 1 marca 2006 roku ustalono, że szkoda powoda w dochodach stanowiła 50% różnicy między potencjalnym zarobkiem ustalonym na podstawie zarobków pracowników porównawczych H. H. (1), R. L. (1), R. B. (1) a rentą z ubezpieczenia społecznego w związku z częściową niezdolnością do pracy. W sprawie (...) Sąd Rejonowy nie przyjął po stronie dochodów powoda możliwości zarobkowych. Do ugody z dnia 1 marca 2006 roku załączono obliczenia, z których wynika, że strony nie przyjęły po stronie dochodów powoda możliwości zarobkowych.

Powód nie wyrażał zgody na proponowane mu corocznie przez (...) S.A. podwyżki wypłaty należnej mu renty wyrównawczej w formie przedstawianych aneksów do ugody pozasądowej z dnia 1 marca 2006 roku. Pomimo braku zmiany treści ugody pozasądowej (...) S.A. w okresie od dnia 1 stycznia 2014 roku do dnia 31 marca 2014 roku wypłacała powodowi rentę po 1 241 zł miesięcznie, w okresie od dnia 1 kwietnia 2014 roku do dnia 30 kwietnia 2014 roku po 1 290,22 zł miesięcznie, w okresie od dnia 1 maja 2014 roku do dnia 28 lutego 2015 roku po 1 250 zł miesięcznie.

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwana przedstawiała w każdym roku nowe propozycje zawarcia aneksu do ugody pozasądowej z dnia 1 marca 2006 roku. Powód nie wyrażał zgody na zawarcie aneksów. Mimo braku zgody powoda na zawarcie aneksów, pozwana wypłacała powodowi raty renty wyrównawczej zgodnie z propozycjami zawartymi w aneksach do ugody pozasądowej. Pozwana rozliczała szkodę powoda w dochodach na podstawie nowych pracowników porównawczych, poczynając od dnia 1 stycznia 2014 roku. W propozycjach zawarcia aneksów do ugody pozasądowej z dnia 1 marca 2006 roku pozwana przyjęła status powoda jako potencjalnego pracownika oraz brak możliwości zarobkowych po stronie powoda.

Sąd Rejonowy z urzędu przeprowadził postępowanie dowodowe na okoliczność możliwości zarobkowych powoda i przyczyniania się do naprawienia szkody. W tym celu Sąd Rejonowy przeprowadził dowód z zeznań powoda i ustalił, że powód nie podjął pracy zarobkowej od 1993 roku, nie poszukiwał pracy zarobkowej i jest zarejestrowany w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna. Następnie Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych ortopedy i neurologa na okoliczność ustalenia, czy powód ma zachowaną zdolność do pracy i w ramach tej zdolności może podjąć pracę zarobkową. Biegli sądowi uznali, że powód może podjąć pracę zarobkową.

Sąd Rejonowy, dysponując zarobkami pracowników porównawczych R. B., H. H., R. L. tylko za okres od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2015 roku (bez nagrody rocznej 14-stej pensji za 2015 rok), obliczył ewentualną szkodę powoda do maja 2016 roku. Sąd Rejonowy skorzystał z pomocy biegłego do spraw rent wyrównawczych i zlecił mu dwa warianty obliczenia szkody: 1) jako różnicę między potencjalnym wynagrodzeniem a rentą ZUS bez możliwości zarobkowych, 2) jako różnicę między potencjalnym wynagrodzeniem a rentą ZUS oraz możliwościami zarobkowymi na poziomie minimalnego wynagrodzenia za pracę, przy założeniu, iż pozwana ponosi odpowiedzialność za szkody w 50%. Biegły obliczył w pierwszym wariantcie, że powód ponosi dodatkową szkodę, tj. niezależną od już naprawianej;

natomiast w drugim wariantcie powód nie ponosi dodatkowej szkody, tj. ponad wypłacaną rentą wyrównawczą przez pozwaną.

Zgodnie z pierwszym warianttem obliczenia szkody, powodowi przysługiwałaby skapitalizowana renta wyrównawcza za okres od dnia 1 stycznia 2014 roku do dnia 31 lipca 2015 roku w łącznej kwocie 7 221,83 zł. Oprócz tego powodowi przysługiwałaby dodatkowa renta wyrównawcza: - w okresie od dnia 1 sierpnia 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku w kwocie po 538,25 zł miesięcznie, - w okresie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia 28 lutego 2016 roku w kwocie po 362,18 zł miesięcznie, - w okresie od dnia 1 marca 2016 roku do dnia 31 marca 2016 roku w kwocie po 211,09 zł miesięcznie, - w okresie od dnia 1 kwietnia 2016 roku do dnia 31 kwietnia 2016 roku w kwocie po 361,09 zł miesięcznie, - w okresie od dnia 1 marca 2016 roku do dnia 31 marca 2016 roku i na przyszłość w kwocie po 1 274,09 zł miesięcznie.

Na podstawie zebranego materiału dowodowego Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy przytoczył art. 907 § 2 k.c., zgodnie z którym, jeżeli obowiązek płacenia renty wynika z ustawy, każda ze stron może w razie zmiany stosunków żądać zmiany wysokości lub czasu trwania renty chociażby wysokość i czas jej trwania były ustalone w orzeczeniu sądowym.

Sąd Rejonowy uznał, że doszło do zmiany stosunków w rozumieniu art. 907 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. Po pierwsze, wzrosły zarobki pracowników porównawczych; po drugie powód posiada możliwości zarobkowe i winien przyczynić się do naprawienia szkody. Sąd Rejonowy uznał, że brak jest dodatkowej szkody po stronie dochodów powoda, bowiem ma on zachowaną zdolność do pracy.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na mocy art. 102 k.p.c.

Apelację wywiódł powód, domagając się zmiany zaskarżonego wyroku w części oddalającej powództwo poprzez jego uwzględnienie zgodnie z treścią pozwu, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Rejonowy, z uwzględnieniem kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

Powód zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów poprzez przyjęcie, iż powód jest zdolny do wykonywania pracy zarobkowej na poziomie minimalnego wynagrodzenia za pracę, podczas gdy schorzenia powoda wykluczają jakąkolwiek aktywność zawodową, w szczególności powód odczuwa szумы uszne uniemożliwiające koncentrację, co dodatkowo osłabia jego ograniczoną możliwość poruszania się.

Powód wniósł o uzupełnienie postępowania dowodowego w postępowaniu apelacyjnym poprzez dopuszczenie dowodu z opinii biegłych sądowych z zakresu ortopedii i neurologii na okoliczność zachowanej zdolności do pracy i możliwości przyczyniania się do naprawiania szkody w dochodach.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda na swoją rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w postępowaniu apelacyjnym.

Na uzasadnienie podano, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy i odpowiada prawu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja powoda zasługuje na uwzględnienie, ale z innych przyczyn, niż podane w apelacji. W niniejszej sprawie zachodzi nieważność postępowania.

Pismem z dnia 31 marca 2017 roku pełnomocnik pozwanej r.pr. A. U. powiadomił Sąd Rejonowy, że wypowiedział pełnomocnictwo procesowe udzielone przez pozwaną z dniem 31 marca 2017 roku (k.267-268). Do sprawy wstąpił

nowy pełnomocnik pozwanej r.pr. M. K. (2), który wskazał adres dla doręczeń – (...)-(...) T., ul. (...) (k.310). Sąd Rejonowy zawiadomił pełnomocnika pozwanej o terminie rozprawy z dnia 10 października 2017 roku oraz doręczył mu odpis opinii na adres – Spółka (...) Spółka Akcyjna w B., (...)-(...) B., ul. (...) (k.332). Na rozprawie dnia 10 października 2017 roku strona pozwana nie była reprezentowana. Po zamknięciu rozprawy Sąd Rejonowy wydał zaskarżony wyrok.

Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Nieważność postępowania zachodzi zaś między innymi wtedy, gdy strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Określając uchybienia procesowe, które sprawiają, że postępowanie jest dotknięte nieważnością, ustawodawca uwzględnił ich znaczny ciężar gatunkowy. Sąd drugiej instancji tych szczególnych uchybień nie może pominąć. Pojawienie się któregośkolwiek z nich musi doprowadzić do stwierdzenia, nawet z urzędu, nieważności postępowania przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji. Bez znaczenia jest zatem to, czy uchybienie procesowe skutkujące nieważnością postępowania objęte zostało zarzutem apelacyjnym oraz czy między zaistniałym uchybieniem a wynikiem sprawy zachodzi związek przyczynowy.

Zawarte w art. 379 pkt. 5 k.p.c. sformułowanie: „jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw” jest bardzo ogólne. Ustawodawca nawet przykładowo nie wskazał żadnej tego rodzaju okoliczności, dlatego wszystkie możliwe konkretne sytuacje wchodzące tu w rachubę musi określać orzecznictwo sądowe. W orzecznictwie przyjmuje się, iż pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw polega na tym, że z powodu wadliwych czynności procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła ona brać i nie brała udziału nie tylko w toku całego postępowania, ale także w jego istotnej części, przy czym chodzi o całkowite faktyczne pozbawienie możliwości obrony. Taka sytuacja zachodzi w szczególności wówczas, gdy o rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku nie został prawidłowo zawiadomiony pełnomocnik procesowy strony, mimo zawiadomienia samej strony i ani strona, ani jej pełnomocnik nie wzięli udziału w rozprawie (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 października 1972 roku, w sprawie III CRN 236/72, z dnia 4 września 1996 roku, w sprawie III ARN 33/96, z dnia 12 września 2001 roku, w sprawie V CKN 1535/00, z dnia 6 marca 2002 roku, w sprawie III RN 12/01, z dnia 13 maja 2005 roku, w sprawie IV CSK 620/04, z dnia 18 marca 2008 roku, IV CSK 539/07).

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy nie doręczył pełnomocnikowi pozwanej odpisu opinii oraz nie zawiadomił go o terminie rozprawy, na której zapadł wyrok. Uwadze nie może umknąć fakt, że strony były reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników i strona pozwana nie otrzymała rozszerzonego powództwa zgodnie z wymogami art. 187 k.p.c. w związku z art. 193 § 2¹ k.p.c. (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2016 roku, w sprawie III CZP 95/15). Oznacza to, że sąd nie mógłby uwzględnić roszczenia powoda ponad to wskazane w pozwie, bowiem orzekłby ponad żądanie (art. 321 k.p.c.), co mogłoby skutkować nieważnością postępowania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2013 roku, w sprawie II PK 216/12). Dodatkowo, Sąd Rejonowy orzekł wbrew art. 907 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p., bowiem niedopuszczalne jest dokonywanie zmian ustalonych kryteriów obliczania szkody z urzędu. Norma prawna zawarta w art. 907 § 2 k.c. wyraźnie wskazuje, że tylko strona może żądać zmiany wysokości świadczenia w razie zmiany stosunków. W niniejszej sprawie pozwana nie podniosła zarzutu przyczyniania się powoda do naprawienia szkody wskutek zachowanej zdolności do pracy, co mogłoby skutkować oddaleniem powództwa. Uwadze Sądu Rejonowego całkowicie umknęło, że pozwana wypłaca raty renty wyrównawczej przy założeniu, że powód jest potencjalnym pracownikiem bez możliwości podjęcia zatrudnienia zarobkowego (k. 39-77). W związku z tym zbędne okazało się prowadzenie postępowania dowodowego w zakresie zachowanej przez powoda zdolności do pracy.

Pozwana została pozbawiona możliwości obrony swych praw, w sposób określony w art. 379 pkt 5 k.p.c.

Wobec powyższego na mocy art. 386 § 2 k.p.c. należało uchylić zaskarżone orzeczenie w całości i znieść postępowanie w zakresie czynności podjętych na rozprawie dnia 10 października 2017 roku, i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. Z tego względu Sąd Okręgowy nie oceniał zarzutu apelacji, z uwagi na to, że oceny takiej Sąd II instancji

może dokonać tylko w odniesieniu do orzeczenia, które zapadło w ważnym postępowaniu – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2002 roku, w sprawie II UKN 771/00, opublikowany w OSNP z 2003 roku, Nr 21, poz. 524.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (-) SSO Grzegorz Tyrka (spr.) (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek

Sędzia Przewodniczący Sędzia